

navnlig er der fra den høitærede Premierministers Side blevet udtalt noget Saadant — at Landboelassen havde forseet sig meget, den havde intriguert for meget og valgt for meget i sin egen Interesse, og han har nævnt Fæstesagen. Jeg skal ogsaa nævne Fæstesagen; thi der er eet Punkt i denne Sag, som jeg mener bør berøres ved denne Leilighed. Der var en Lærdom, som kom ind under Fæstesagen, nemlig at Fæstebonden havde en Medieendomsret. Jeg veed ikke, om den ærede Premierminister vil holde sig ganske fri for, at denne Lærdom fik Rod her. Jeg skal ikke indlade mig paa det Spørgsmaal, om Fæstebonden har Medieendomsret eller ikke; men det skal jeg kun bemærke, at om han havde en saadan Ret, saa kunde det ikke afgjøres af en lovgivende Forsamling. Det er dette Punkt, som er blevet overseet i denne Sag og endog af vore første Jurister, at ingen lovgivende Forsamling maa sidde og være Retsdommer mellem Mand og Mand, mellem Klasse og Klasse. Hvis det i England i en Sag var blevet anseet nødvendigt at afgjøre et saadant Retspørgsmaal, saa troer jeg, man enten vilde have tyet til Kronjuristerne eller henviist det til Afgjørelse af en eller anden af de høie Retter. I Amerika er det Grundlov, at man i saadanne Spørgsmaal skal henvende sig til Retterne. Ogsaa i den belgiske Forfatning er der Bestemmelser, som gjøre det absolut nødvendigt at følge denne Fremgangsmaade. Det er altsaa den Feil, man har begaaet, at man tillod en lovgivende Forsamling at være dømmende om et Retsforhold. Det er vel sandt, at den dømte ikke umiddelbart i sin egen Interesse, thi der var ikke saamange Fæstebønder tilstede her, at Forsamlingen kunde siges at dømme i sin egen Sag; men det er dog vist, at Medlemmer af een Klasse vare satte til at fradømme en anden Classes Medlemmer, der ansees for dens Modstandere, en Ret. Havde Regjeringen strax

modsat sig denne Sammenblanden af den lovgivende og den dømmende Magt, hvori der ligger noget Revolutionairt, saa havde den Agitation, man har klaget saameget over, ikke kunnet tage den Retning, den har taget. Men siger man først til Folk: „naar I blive Majoritet, saa kunne I komme tilstede og tildømme Eders Standsfæller eller fradømme Eders Modstandere en Rettighed,“ saa kan det jo ikke være Andet, end at de selv maae sige: ja saa maae vi see til, at der kan blive Majoritet, og at man da helst tager dem, som mindst kunne dømme om Sagen, thi de sige naturligtviis snarest Ja. Det er jo det, man har bestyldt dem for — jeg siger ikke, at det er saaledes — og at denne Betragtning derfor har faaet Overhaand, er meget naturligt; men det, at Regjeringen selv har vildledt denne Folkeklasse, kan dog ikke være Grund til at berøve den sin Ret. — Det var det, jeg vilde udtale med Hensyn til dette Punkt.

Jeg skal nu tillade mig at udtale et Par Ord om Adressen selv. Jeg finder det vel rigtigt, at der bliver indgivet en Adresse ved denne Leilighed, navnlig af dem, der have sagt Ja i Forfatningsagen; jeg vilde endog med stor Fornøielse slutte mig til den, da jeg troer det er nødvendigt og en ligefrem Pligt baade mod Kongen og Folket, at man udtaler de Synsmaader, der have gjort sig gjældende i en Sag, hvor Afstemningen har været af den Beskaffenhed som her. Idet næsten Enhver af os har været utilfreds med det Udkast til Fællesforfatningen, som vi nu have vedtaget, og altsaa ganske andre Hensyn end Sagens egen Beskaffenhed have gjort sig gjældende ved Afstemningen, saa er det ogsaa nødvendigt, at disse blive fremstillede for Kongen, for at det kan sees, at man her ikke har været tilfreds med Sagen selv, men at det er af ganske andre Hensyn, at man er gaaet ind paa Forfatnings-Udkastet.